

Növekedés és üzleti stratégiák újragondolása Közép- és Kelet-Európában

Pesuth Tamás – Grébel Szabolcs

DOI: 10.14267/VILPOL2024.01.11

A „Grow East Congress” elnevezésű konferencia központi kérdése, hogy Közép- és Kelet-Európa gazdaságai hogyan tudják sikeresen tovább folytatni a felzárkózási folyamatukat. A 14. Grow East Congress konferencia 2023. november 14-én zajlott le, az Osztrák Gazdasági konferenciatermében és online közvetítésben keretében is részt lehetett rajta venni. Összefoglaló cikkükben a konferencián elhangzott előadások, az egyes témák fontosabb megállapításait és az ezek kapcsán felmerülő kérdéseket mutatjuk be.

Bevezető

Az elmúlt évek jelentős mértékben felkavarták a globális gazdasági növekedést, és ez alól természetesen a közép- és kelet-európai régió sem kivétel, sőt a geopolitikai események tükrében egyre jobban fel is értékelődhet e régió szerepe, amelyről fontos szakmai diskurzust folytatni, különösen a jelenlegi geopolitikai és világgazdasági helyzetben.

Az immáron 14-edszer megrendezésre kerülő Grow East Conference ezt a kérdéskört járta körül. A konferenciát Prof. Arnold Schuh [1] és Dr. Manfred Berger [2] szervezte, az Advantage Austria-val együttműködésben. A konferencia előadói között az üzleti szféra, az Európai Bizottság, valamint az akadémia képviselői is jelen voltak, így a felmerülő kérdéseket több nézőpontból is, az üzlet-kormányzat-akadémia szempontjából közelítették meg.

Turbulens idők

Az elmúlt évek nagymértékű volatilitást hoztak mind politikai, mind gazdasági téren, és az egyes országoknak rendkívüli helyzeteket kellett kezelniük. Nem túlzás kijelenteni, hogy az elmúlt pár évben sokkal nagyobb bizonytalansággal kell szembenéznie a döntéshozóknak, vállalkozóknak globálisan is, de a közép- és kelet-európai régióban is, mint a 2010-es években.

A koronavírus járvány okozta gazdasági sokkot éppen, hogy kiheverték a gazdaságok, viszont 2022-ben, az orosz-ukrán konfliktus kirobbanásával újabb kockázatok kerültek előtérbe. Emellett a magas infláció, a megugró energiaárak és a sok esetben alapjaiban felboruló ellátási láncok további kihívást jelentenek az országok és a vállalatok számára. Ugyanakkor a társadalmi hatások sokszor nem kerülnek megfelelő módon hangsúlyozásra, ezek mellett sem lehet szó nélkül elmenni.

Mindezen közelmúltbeli események alapján a konferencián a következő fontosabb témák kerültek bemutatásra:

- Mit jelentenek a globális és regionális történések a közép- és kelet-európai gazdaságok számára?
- Hogyan hatnak ezek a fejlemények a régió vállalkozásaira, és hogyan alkalmazkodnak ezekhez a változásokhoz?
- Milyen új termékek, szolgáltatások és üzleti modellek fogják a jövőben a növekedést előmozdítani a közép- és kelet-európai országokban?
- Közép- és Kelet-Európa, mint a növekedés motorja?

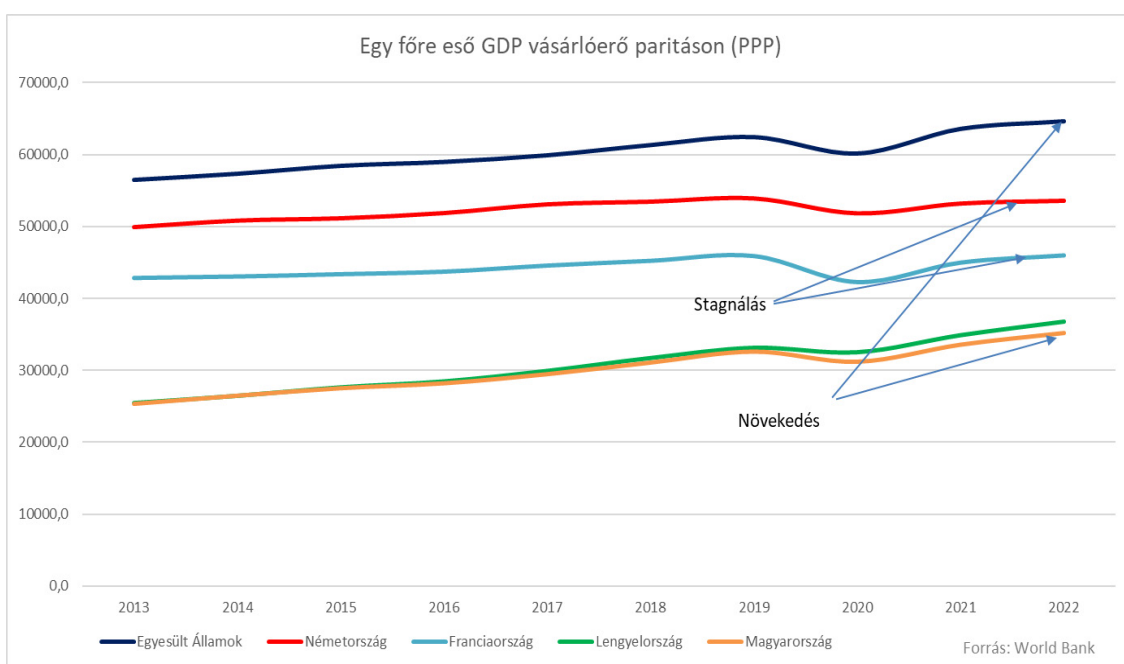
Prof. Arnold Schuh többek közt ezekkel a gondolatokkal kezdte a konferenciát: A 2023-as év egyik témája (talán a greenwashing kifejezés után) a „growthwashing”. Ha körülnézünk a világban, lassuló GDP növekedést láthatunk, egyes országokban stagnálást vagy enyhe recesziót az elmúlt negyedévekre. Ugyanakkor, ha körülnézünk, főként a régiókra koncentrálna, akkor felfedezhetjük a növekedés jeleit. Érdemes megfigyelni délkelet-európai és a közép- és kelet-európai régió különböző növekedési ütemét, valamint azt, hogy ebben a régióban jelenleg kulcsfontosságú szerepet kaphatnak a zöld beruházások, az autóiipari beruházások, valamint a digitális transzformáció. Ebben a tekintetben gondolhatunk akár a Magyarországon megvalósuló beruházásokra is az elektromos autóiiparban.

Beruházások eddig is érkeztek a régióba, ugyanakkor arra a kérdésre, hogy Európa gazdasági növekedése szempontjából miért fontos a közép- és kelet-európai régió, a konferencia következő előadásából kaphattak választ a résztvevők.

Martin Selmayr, az Európai Bizottság képviselőjében fontos megállapításokat tett az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok viszonyát tekintve. A gazdasági adatok azt mutatják, hogy 2017 óta, amennyiben megnézzük az EU/USA GDP arányát vásárlóerő-paritáson (PPP), akkor gyakorlatilag 1995 óta változatlan a helyzet. E talán meglepő kijelentés ugyanakkor egy súlyos problémára világít rá. Gazdaságilag az EU jelenleg vesztesre áll az Amerikai Egyesült Államokkal szemben. Martin Selmayr szerint az európai növekedést a közép-kelet európai országok gazda-

sági növekedése hajtotta leginkább. Továbbmenve az EU bővülése nemcsak az új tagországok és a „rég” tagországok (EU15) közötti kereskedelmet növelték meg, hanem az EU15 tagországok közötti kereskedelmet is fellendítették. Ezen gondolatmenetet folytatva a mostani geopolitikai helyzetre nézve kiemelt fontosságú lehet az EU bővítése a Nyugat-Balkán és Kelet-Európa felé, amely a hosszabb távú növekedést alapozhatja meg. Ugyanakkor ehhez megfelelő társadalmi támogatottság is szükséges, amelyben viszont például Ausztria is megosztott.

1. ábra: Az egy főre jutó GDP alakulása a kiválasztott országokban vásárlóerő paritáson számolva. Látható a stagnálás a Németország és Franciaország esetében hosszabb távon, míg az Egyesült Államok és a régiós országok közül Magyarország és Lengyelország növekedése.

Forrás: Szerzők saját készítése a World Bank adatai alapján

Ez a kérdéskör pedig nagy vitát szül jelenleg is az EU-ban és gondoljunk csak a Nyugat-Balkánon fennálló geopolitikai kockázatokra, valamint a határkérdésre Szerbia és Koszovó kapcsán.

A fentebb megfogalmazott állításokat erősítette Gunter Deuber, a Raiffeisen Bank vezető gazdasági elemzője, aki szintén kiemelte a közép- és kelet-európai régió növekedési potenciálját. Nyilván azt figyelembe kell venni, hogy a jelenlegi makrogazdasági környezetben a magas infláció, a magas kamatkörnyezet, és az inkább stagnáló GDP kedvezőtlen helyzetet eredményez. Mindezek ellenére ugyanakkor látható, hogy a munkanélküliségi ráták alacsony szinteken vannak, továbbra is feszes munkaerőpiacról beszélhetünk, és a következő évek már a növekedésről szólhatnak, amelynek ezek a tényezők is az alapját képezhetik.

A potenciális növekedési lehetőségek mellett azonban a kockázatokról és a kihívásokról is szó esett. Marcus How (ViennEast) megemlítette a régióban a jogbiztonság problémáját, valamint a korrupciót. Emellett véleménye szerint egy hosszú háborúra kell felkészülnünk Oroszország

és Ukrajna között, és a ViennEast vezető elemzője arra is kitért, hogy az orosz gazdasági kapcsolatok terén valószínű nem lesz visszatérés a korábbi normalitásba. Vladimir Vano, a GLOBSEC vezető közgazdásza pedig az energiakérdést emelte ki kockázatként és hangsúlyozta, hogy a növekedés alapja az elérhető és megfizethető energia. Ezenfelül szintén szükséges, hogy a kormányzati ösztönzőkön túl az üzleti szféra befektetései is megjelenjenek, vagy akár ún. private public partnership keretein belül valósuljanak meg a beruházások.

Növekedési stratégiák a CEE régióban

A konferencián a továbbiakban a közép- és kelet-európai növekedési stratégiákról volt szó, aminek a lényegi megállapításait foglaljuk össze. Az üzleti szféra képviselői a fejlődés kulcsát elsősorban a zöld gazdaságban látták. Ebben kiemelt szerepet kell, hogy kapjon a megfelelő hulladékgazdálkodás, újrahasznosítás és a fenntartható anyagok használata az iparban. Mindezt Marlene Hölsken, a Henkel CEE régióért felelős kutatásfejlesztési vezetője is hangsúlyozta. Emellett pedig a jövőben a megújuló energiaforrások előtérbe kerülése lesz kiemelt szempont a fosszilis energiaforrásokkal szemben. Tehát amennyiben az üzleti modellek átalakulását nézzük a vezető ipari cégeknél, megfogalmazható, hogy jelenleg a zöld szempontok és a megújuló energia beruházások vannak a stratégiai fókuszban a CEE régióban.

Az üzleti modellek átalakulás mellett a regionális bővülés jelenti a másik útvonalat a növekedés felé, ebben pedig a Nyugat-Balkánnak tulajdoníthatunk jelentős szerepet. Frank Gawor, a Benedict GmbH pénzügyi vezetője szerint a német és az osztrák cégeknek is ez a régió jó lehetőséget teremt a kiszervezésre (outsourcing), és ez a régió sem tartogat nagyobb kockázatokat, mint a CEE régió országai. A munkaerő szerepe pedig szintén kulcskérdés, de ebben a vállalatvezetők meglátásai szerint a régió országokban a munkakultúra inkább pozitív irányba tér el a nyugat-európai kultúrától, miközben a nyugat-európai cégek jellemzően alacsony munkaerő költségekkel, és motivált, megbízható munkavállalókkal találkozhatnak.

A konferencia záró szakaszában a társadalmi hatások és a fogyasztók magatartása került előtérbe, amelyet a jelenlegi makrogazdasági környezet erőteljesen befolyásol. A biztonság egyértelműen a legfontosabb dolog az emberek számára és a költségeiket is ehhez igazítják, amit alátámaszt a GfK Austria elemzése is. A klímaváltozás és a magas inflációs környezet pedig kockázatot jelent, illetve az Ukrajnában zajló háború is mentálisan negatív hatást gyakorol a régió társadalmára is. Ezek a hatások pedig egyértelműen tükröződnek a fogyasztás szerkezetének alakulásában. Látható, hogy a zöld szempontok inkább a nyugat-európai országokban játszanak szerepet, míg a szűkebb családi költségvetések a CEE régióban a diszkont üzletláncok forgalmát növelték.

Végezetül a kockázatok mellett a növekedésben további szerep lehet az EU-s forrásoknak is. Az EU Helyreállítási alapja [3] 720 milliárd eurónyi hitelt és támogatást nyújt az országoknak a zöld átállás és a digitális transzformáció megvalósítására.

A jelenlegi stagflációs környezetben pedig kiemelten fontos, hogy jól azonosítsuk azokat a jövőbeli lehetőségeket, amelyek mentén a válságos, vagy válsághoz közeli szituációból az egyes országok, illetve vállalkozások sikeresen megerősödve tudjanak kikerülni.

A konferenciabeszámoló talán kissé pesszimista felütésével szemben záró gondolatként megfogalmazhatjuk azt is, hogy sok esetben a válságos helyzetek egyben lehetőséget is teremtenek a közép- és kelet-európai régió számára is. A kockázatok megfelelő kezelése még inkább elengedhetetlen az ilyen kritikus időkben ahhoz, hogy valaki hosszabb távon sikeres maradjon. Konklúzióként a konferenciáról elmondható: Az út tehát nehéz, de a növekedési lehetőségek előttünk állnak és ezek megvalósítása a vállalkozókon, vállalatokon is múlik, hogy egy erősebb régió és egyúttal egy erősebb Európai Unió alakulhasson ki.

Jegyzetek

[1] igazgató, WU Feltörekvő Piacok és Közép- és Kelet-Európa Kompetencia Központ

[2] partner, IQONIC Consulting és NEUSICHT Think Tank

[3] Recovery and Resilience Facility (RRF): Forrás: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_hu